
Spíše soupeření institucí

Spíše soupeření institucí

Vědci soupeřili o peníze

POLEMIKA

Ministerstvo školství radikálně změnilo systém přidělování peněz na výzkum pro vysoké školy. Článek na toto téma vyšel v příloze Věda LN 15. ledna. Text vyvolal diskusi, kterou otiskujeme ve zkráceném rozsahu.

Článek "Vědci soupeřili o peníze" podle mého názoru nevyjadřuje podstatu toho, o co kritikům postupu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR vlastně jde. Především je nutné zdůraznit, že Výzkumné záměry jsou institucionální prostředky - tzn. že jsou to hlavně prostředky na mzdy a základní provoz. Z těchto peněz zbývá jen malá část na vlastní vědeckou činnost, která bývá podporována hlavně tzv. účelovými prostředky, což jsou granty.

Výzkumné záměry podávají velké celky - celé ústavy akademie věd nebo oborové sekce fakult, zatímco granty podávají a řeší jednotlivé týmy (většinou ve spolupráci s dalšími týmy z různých institucí). Zatímco tedy granty jsou ucelené projekty na jedno téma, výzkumné záměry nutně představují konglomerát mnoha projektů mnoha týmů (mezi nimiž jsou lepší i horší skupiny).

Ministerstvo školství ve své zpackané soutěži vyhodnotilo (velmi neprůhledným způsobem) pouze návrhy projektů ("slohová cvičení") s nedostatečným důrazem na dosavadní výsledky. Peníze rozdělilo jen pro část projektů (A a B), zatímco stále ještě velmi dobře hodnoceným projektům C nedalo nic. A to vše bez korekce na přiměřenost nákladů (většina institucí své požadavky značně nadsadila - některé až čtyřnásobně proti současnému stavu). Jak jsem psal výše - na všech fakultách a ústavech (úspěšných i neúspěšných) je určitá část špičkových týmů, část průměrných a i značná část podprůměrných. Při současném postupu ministerstva školství pak podprůměrné týmy z úspěšných institucí (A a B) budou žít v blahobytu a plýtvat prostředky, zatímco špičkové týmy z neúspěšných institucí budou nuceny značně omezit svoji činnost a propouštět lidi, přestože třeba mají hodně grantů.

Ministerstvo školství mělo (tak jako to udělala akademie věd) hodnotit i přiměřenost nákladů a po krácení prostředků projektům zjevně vysoce naddimenzovaným by jistě zbylo i na částečné financování projektů C.

Největším nedostatkem celého systému výzkumných záměrů je fakt, že se hodnotí projekty příliš velkých celků a neumožňují selektivní podporu jednotlivých špičkových týmů na všech institucích. Výrazná diferenciací financování na úrovni jednotlivých vědeckých týmů a projektů při současné dostatečné institucionální podpoře základního provozu institucí založené na analýze jejich výkonnosti (nikoli na psaní zbytečných pseudoprojektů typu výzkumných záměrů) by rozhodně byla všeobecně kladně přijata a přispěla by k rozvoji vědy v ČR.

Takže bych si dovolil opravit titulky článku - bohužel nešlo o soupeření vědců, ale institucí, a postup ministerstva školství určité nepovede ke zlepšení vědy na vysokých školách.

Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd ČR

Michal Hocek